

Jana Charvátová, *Tereziánský ústav šlechticů v letech 1755-1852*, bakalářská práce, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice 2011.

Posudek vedoucího bakalářské práce

Téma „chudé šlechty“ a institucí, které měly za úkol hmotné zabezpečení jejich příslušníků, ale také zachování jejich sociální prestiže, je téma, které je doposud v evropské historii málo frekventované. Totéž samozřejmě platí i o českém dějepisectví, kde vznikly zatím pouze dílčí studie zabývající se Strakovou akademií v Praze či Ústavem šlechticů „Maria Schull“ v Brně. Nejprestižnější z těchto institucí Tereziánský ústav šlechticů, jehož abatyše měly dokonce právo korunovat české královny, zatím stál zcela mimo pozornost badatelů. Alespoň zčásti se pokusila splatit tento dluh svou bakalářskou prací Jana Charvátová. Navázat mohla na již více jak sto padesát let starou knihu Ferdinanda Jitschinskeho *Kurze Darstellung der Gründung und des Bestandes des K. K. Theresianischen adeligen Damenstiftes am Prager Schlosse bis auf die gegenwärtige Zeit, nebst den wichtigsten geschichtlichen Memorten: Zu dessen hundert – jähriger Gründungsjubelfeier im Jahre 1855*, v níž našla potřebné uvedení do problematiky. Dále měla k dispozici fond Tereziánského ústavu šlechticů, který je uložený v Národním archivu v Praze.

Vlastní text bakalářské práce představuje podstatě základní úvod do dějin Tereziánského ústavu šlechticů a je do značné míry závislý na informacích získaných z výše uvedené Jitschinskeho výroční publikace. Jana Charvátová nejprve na základě prací Martiny Winklhoferové *Adel verpflichtet (Frauensicksale in der k. u. k. Monarchie)* a Christy Diemelové *Adelige Frauen im bürgerlichen Jahrhundert (Hofdamen, Stiftsdamen, Salondamen 1800 – 1870)* přináší obecné poznatky o úloze dámských šlechtických ústavů doplněné o údaje týkající se Ústavu šlechticů „Maria Schull“ v Brně, které převzala z práce Daniela Štandy. Další kapitola shrnuje stavební vývoj komplexu budov náležících k Tereziánskému ústavu šlechticů. Vzhledem k vlastnímu tématu práce je možné považovat tento exkurs do značné míry za nadbytečný. Úžeji se k vlastnímu tématu váží čtvrtá a pátá kapitola. V první z nich přináší autorka úplný přehled jednotlivých abatyší z habsburského rodu, které stály ve sledovaném období v čele ústavu. Podrobněji se věnuje osobnosti arcivévodkyně Marie Anny, na jejímž příkladu jasně ukazuje, jak vypadal faktický výkon této funkce. Následující část přináší na základě znalosti normativních pramenů výklad o pravidlech, jimiž se měl řídit život nadačních dam, které v Tereziánském ústavu šlechticů

žily. Autorka si dobře uvědomuje, že tento obraz je nutné porovnat s vlastní praxí, k jejímuž poznání by musela využít jiné typy pramenů.

Je škoda, že Tereziánský ústav šlechticů zůstal v bakalářské práci Jany Charvátové nezabydlen. Z textu se nedozvíme téměř nic o samotných nadačních dámách. Na místě by byl alespoň rozbor toho, z jakých rodin pocházely, případně zda pobyt v ústavu byl jejich celoživotním osudem, či zda měly naději na sňatek. To by nás přiblížilo k dalšímu poznání role neprovdaných šlechticů ve společnosti i k strategii chování „chudé“ šlechty. Doufejme, že autorka najde sílu k pokračování práce na tomto tématu.

Ve své bakalářské práci Jana Charvátová prokázala schopnost pracovat s odbornou literaturou a vydanými i nevydanými prameny. Práce má spíše popisný charakter bez větších ambicí zjištěná fakta dále interpretovat. Práce je napsána vcelku čtivým jazykem bez vážných formálních prohřešků.

Bakalářskou práci Jany Charvátové navrhuji hodnotit známkou velmi dobře.

České Budějovice 28. 1. 2011

Mgr. Zdeněk Bezecný, Ph.D.